

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглядаються проблеми розвитку малих підприємств в Україні та наводяться шляхи підвищення ефективності їх діяльності в сучасних ринкових умовах.

Ключові слова: малий бізнес, мале підприємство, підприємництво, підприємницька діяльність, державна підтримка.

Abstract

The article deals with the problems of small enterprises development in Ukraine and provides ways to increase the efficiency of their activities in the current market conditions.

Keywords: small business, business entity, entrepreneurship, entrepreneurial activity, state support.

Вступ

Сучасна практика господарювання і світовий досвід показують, що найважливішою ознакою ринкової економіки є існування і взаємодія великих, середніх і малих підприємств та їх оптимальне співвідношення. Малий бізнес, що постійно змінюється, є найбільш динамічним елементом структури економіки. Набутий власний досвід, позитивні результати розвитку малого і середнього підприємництва в країнах, які пройшли етап реформування економічних систем, свідчать про те, що мале підприємництво є одним із засобів усунення диспропорцій на окремих товарних ринках, створення додаткових робочих місць і скорочення безробіття, активізації інноваційних процесів, розвитку конкуренції, швидкого насичення ринку товарами та послугами. А малі підприємства за певних умов і за підтримки з боку держави тенденційно-інноваційні, гнучкі, мають підприємницький досвід і достатній професійний рівень.

Результати дослідження

В Україні суб'єкти малого підприємництва відіграють ключову роль в розвитку економіки. Вони становлять основу дрібного виробництва; встановлюють темпи зростання економіки, формують структуру та якісну складову внутрішнього валового продукту, підвищують ступінь демократизації суспільства; сприяють перебудові економіки, швидкій окупності витрат, свободі ринкового вибору; забезпечують насичення ринку товарами та послугами, реалізацію інновацій, створюють додаткові робочі місця; характеризуються високою мобільністю, раціональними формами управління; формують прошарок підприємців-власників, що є основою середнього класу; сприяють послабленню монополізму та розвитку здорової конкуренції на ринку [1].

Як правило, розвинутий малий та середній бізнес – це ознака прогресивної економіки. Щодо кількісної градації та визначення, які підприємства вважати малими, а з яких показників можна вести мову про великий бізнес, в Україні склалася така ситуація: суб'єкти господарювання залежно від кількості працюючих та доходів від будь-якої діяльності за рік можуть належати до суб'єктів малого підприємництва, у тому числі до суб'єктів мікропідприємництва, середнього або великого підприємництва [6].

Як зазначено у Господарському кодексі України [6], до суб'єктів малого підприємництва належать:

- фізичні особи - підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;
- юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період не перевищує 50 осіб та річний

дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро.

В світі це визначення доволі умовне – згідно зі шкалою ЄС, критерієм віднесення підприємств до тієї чи іншої категорії є кількість працівників: 1-9 осіб - дрібний бізнес, від 10 до 19 - малий, а великий бізнес починається з 249 працівників на підприємстві [2].

За даними Міністерства економічного розвитку, серед усіх підприємств України малий та середній бізнес складає **99,8%**, там працює **79%** населення.

Для порівняння, в Німеччині малий та середній бізнес складає 99,7% всіх суб'єктів господарювання. Тобто, як ми бачимо в Україні зараз навіть вищий показник на 0,01%.

Також український малий та середній бізнес створює 59% доданої вартості, що теж перевищує аналогічні показники Польщі та Німеччини [2].

Рисунок 1 Статистика МСП в Україні

Декілька років тому кількість українських брендів була меншою. Згідно статистичних даних, на початку 2018 року кількість ФОПів складала 1,77 млн, а під кінець року їх було вже 1,84 млн. Протягом останніх років з'явилося багато нових українських брендів одягу та взуття, іграшок, соусів, джемів тощо. Це вказує на позитивну динаміку розвитку підприємництва в Україні.

За даними ООН, на малих та середніх підприємствах виробляється від 30 до 60% національного продукту – залежно від країни. Український же МСБ дає тільки до 15% ВВП [3], що є досить низьким показником у порівнянні із розвиненими країнами.

Запровадження обмежувальних заходів у зв'язку із запобіганням поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, призвело до значних негативних наслідків для бізнесу внаслідок часткового або повного зупинення функціонування частини підприємств, ускладнення логістики, зниження попиту та руйнування ланцюгів поставок.

Згідно результатів досліджень, наведених у джерелах [1-5], до основних причин гальмування розвитку малого бізнесу в Україні можна віднести:

— недосконалість законодавства як з питань розвитку малого підприємництва, так і підприємництва в цілому;

— високі податки, що змушує деяких суб'єктів малого бізнесу йти в тіньову економіку або закривати бізнес;

— недостатня державна фінансово-кредитна і майнова підтримка малого бізнесу, яка передбачена законодавством, але важкодоступна в реальному житті;

— відсутність дієвого механізму реалізації державної політики щодо підтримки малого бізнесу;

— складність системи обліку та статистичної звітності малих підприємств;

— обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення;

— недосконалість системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для підприємницької діяльності;

— відсутність стимулів для інвестицій.

Основними напрямками подальшого розвитку малого бізнесу в Україні у найближчій перспективі є:

— формування належної законодавчої бази, сприятливої для розвитку малого бізнесу;

- вдосконалення фінансово-кредитної підтримки;
- забезпечення матеріально-технічних та інноваційних умов розвитку;
- інформаційне та кадрове забезпечення бізнесу;
- стимулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів малого бізнесу. [4]

Враховуючи низку проблем, що склалися в сфері підприємництва держава готує реформу, яка передбачає реалізацію заходів підтримки малого та середнього бізнесу [7]:

- розв'язання проблеми з ліквідністю малого та середнього бізнесу шляхом впровадження заходів, спрямованих на збереження робочих місць, спрощення доступу до фінансів та зменшення витрат бізнесу. Також з метою поліпшення доступу до фінансів передбачається створення та забезпечення ефективної діяльності Фонду фондів;
- розширення доступу до ринків шляхом залучення малого та середнього бізнесу до здійснення заходів із соціально-економічного розвитку окремих територій;
- проведення оптимізації регулювання та полегшення адміністративних процедур для малого та середнього бізнесу, що супроводжуватиметься створенням ефективної інфраструктури підтримки підприємництва.

Висновки

Розвиток малого підприємництва – це, насамперед, можливість підвищити економіку країни, збільшити показники ВВП, створити нові робочі місця. Проте, без підтримки держави суб'єкти малого підприємництва не можуть стабільно та ефективно розвиватися. У зв'язку з цим, Мінекономіки, Мінфін, НБУ, Офіс розвитку малого і середнього підприємництва при Мінекономіки, ДП “Прозорро”, Мінцифри, МОН працюють над реформою щодо створення сприятливих умов для розвитку сильного та конкурентоспроможного сектору малого і середнього підприємництва, враховуючи тимчасово обмежені можливості фінансової підтримки та значні виклики, що постали перед країною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сучасні проблеми розвитку малих підприємств в Україні : [Електронне джерело].- Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/21_2017/5.pdf
2. Підтримати малий бізнес. Як Україна відстала від світу : [Електронне джерело].- Режим доступу: https://espresso.tv/article/2017/07/11/malyy_seredniy_biznes
3. Як підтримати малий бізнес в Україні: [Електронне джерело].- Режим доступу: <https://eba.com.ua/yak-pidtrymaty-malyj-biznes-v-ukrayini>
4. Проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні : [Електронне джерело].- Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2018/16.pdf ст.69
5. Теоретичні проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні : [Електронне джерело].- Режим доступу: <http://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/766/868>
6. Господарський кодекс України / (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144) : Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
7. Урядовий портал: [Електронне джерело]. - Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/ekonomichne-zrostannya/pidtrimka-malogo-i-serednogo-pidpriyemnictva>

Алла Станіславівна Краєвська - канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри підприємництва, логістики та менеджменту, Вінницький національний технічний університет, e-mail: Kraevskaas@ukr.net

Зоряна Василівна Павлович - студентка групи П-17б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, e-mail: zoranap308@gmail.com

Alla S. Kraevska - Cand. Sc. (Econ.), Assistant Professor, Assistant Professor of the Department of Entrepreneurship, Logistics and Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Zoriana V. Pavlovish - student of the Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia